

Terveys – näkymättömän ja näkyvän rajamailla

Sinikka Vakimo ja Johanna Uotinen

Tämän *Kulttuurintutkimus*-lehden teemana on terveys. Mielenkiintoiseksi tutkimuskohteeksi terveyden (ja siihen liittyvät ilmiöt) tekee se, että terveys on helposti itseltään selvää, määrittymätöntä ja huomaamatonta – kunnes alamme kärsiä sen väheneemisestä tai puutteesta.

On myös hämmentävää, miten terveyden menettämiseen liitetyt uhkakuvat ja niiden torjunta ovat pikkuhiljaa hiipineet osaksi mediaa ja arkeamme ja yhdeksi sosiaalisiksi jäsenysperiaatteeksi. Jaottelua ja järjestyksiä tuotetaan sekä yksilö- että yhteiskuntatasolla: yhtäältä maata hahmotetaan sairastuvuustilastojen perusteella sairastaviin tai hyvinvoiviin maakuntiin ja toisaalta meitä luokitellaan (riski)ryhmiin erilaisten toisiinsa kietoutuneiden tekijöiden – kuten esimerkiksi iän, sukupuolen, sosiaalisen taustan tai jopa ruumiin muodon – perusteella.

Sitä, miltä me näytämme ja mitä me ruumiillamme teemme arvioidaan samassa terveyden vaalimisen hengessä. Yksilöllisyyttä korostavassa kulutuskulttuurissa nämä periaatteessa hyvää tarkoittavat ponnistelut kääntyvät usein moraaliseksi ja normittavaksi diskurssiksi, jossa keskiössä on yhteiskunnallisesta todellisuudesta irrotettu – yleensä myös vähempiosaiseksi, poikkeavaksi määrittävä – yksilö ja hänen elämänhallintansa. Terveysuhkien välttäminen laajenee kaikille elämän tasoille kansalliseksi ja joskus ylijarjaisiksikin projekteiksi, joissa meitä vaaditaan osallistumaan yhteiseen taistoon vihollista vastaan. Samalla kulttuuriset ja moraaliset käsityksemme

uusiutuvat: hyväksi eli terveelliseksi nähty toiminta (ruumis) alkaa näyttää kauniilta ja siitä poikkeava rumalta ja torjuttavalta.

Kulttuurin ”terveistyminen” ja terveysteemojen tunkeutuminen kaikille yhteiskunnan osa-alueille yksilön identiteetistä ja ruumiista sosiaaliin ja taloudellispoliittisiin järjestelmiin asti on nähtävissä myös laajenevassa kulttuurisessa terveystutkimuksessa. Se lähestyy kohdettaan – terveyteen ja sairauteen kytkeytyvää sosiaalista todellisuutta – muun kulttuurintutkimuksen tavoin monitieteisestä, kriittisestä ja ilmiöiden yhteiskunnalliset, kulttuuriset, ajalliset ja paikalliset yhteydet huomioivasta perspektiivistä.

Kulttuurintutkimuksellinen tutkimusote on olennainen, koska terveys ja sairaus kietoutuvat monisyisesti ihmisenä olemisen peruskysymyksiin. On siis tärkeää nostaa esille muitakin kuin valta-asemassa olevia diskursseja, ruumiillisuuksia ja kokemuksia. Tämä voi tapahtua vain kriittisen, piiloisia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia rakenteita ja kulttuurisia ajattelumalleja näkyväksi tekevän tutkimuksen keinoin.

Me teemanumeron toimittajat olemme mielissämme siitä, että juuri Terveysteemanumero saa kunnian olla *Kulttuurintutkimus*-lehden numeroista ensimmäinen, joka julkaistaan kokonaisuudessaan verkkolehtenä. Uskomme ja toivomme, että lehti tavoittaa näin entistä laajemman lukijakunnan.